

Eidsvoll verk, 3. januar 2018

Til Norsk Kulturråd,
Museumsseksjonen

Fra Eidsvoll 1814
Norsk folkemuseum
Postboks 720 Skøyen
0214 Oslo

SLUTTRAPPORT fra Eidsvoll 1814 til Kulturrådet

I 2015 fikk prosjektet *Demokratilæring for barn og unge* tilsagn om midler fra Kulturrådets samfunnsrolleprogram. Prosjektmidlene ble fordelt over tre år, med en samlet sum på 1,55 millioner, (deres ref. 15/4702-3). Stiftelsen Norsk folkemuseum ved Eidsvoll 1814 oversender med dette sluttrapporten for prosjektet og vil benytte anledningen til å takke Kulturrådet og museumsseksjonen for et godt samarbeid.

BAKGRUNN

Prosjektet *Demokratilæring for barn og unge* kan ses i forlengelse av et langvarig arbeid for å skape nye formidlingsgrep og formidlingsformer ved Eidsvoll 1814. Viktige momenter her er etableringen av Demokratisenteret i Wergelands hus i 2014 og utviklingen av en oppdatert metodikk for demokratilæring i museer høsten 2014, i tillegg til tiltak for kompetanseheving internt på museet over flere år.

Parallelt med fornyelsen av formidlingspraksiser ble det våren 2015 utviklet ny strategiplan med uttalt ambisjon om å gjøre Eidsvoll 1814 til et ledende museum for demokratilæring for barn og unge innen 2020. Ambisjonen gjenspeiler en overbevisning om at Eidsvoll 1814 – i tillegg til å forvalte viktig kulturarv og politisk historie – bør innta rollen som pådriver for å styrke engasjementet for demokratiet i vår tid. Museet hadde allerede bygget opp en bred formidling rundt hendelsene i 1814. Nå ønsket man å utvikle et læringsopplegg som kunne skape fornyet interesse for demokratiet og ta tak i utfordringene demokratiske verdier står overfor i dag.

I forlengelse av ønsket om en ny og tydelig samfunnsrolle iverksatte Eidsvoll 1814 prosjektet *Demokratilæring for barn og unge*. Fra 2015 - 2017 utgjorde prosjektet en hovedsatsning i videreutviklingen av museets egen formidling. Samtidig søkte prosjektet å generere praktisk anvendbar kunnskap om museers særegenhet og potensial som læringsarenaer, og i sin tur dele denne kunnskapen med andre museer, med skoleverket og relevante myndigheter.

SAMMENDRAG

Sentralt i prosjektets teorigrunnlag står ideen om at barn og unge bør delta i demokratiet, i politikken og sivilsamfunnet, at deres erfaringer, meninger og ytringer er viktige, og at det er nødvendig å legge bedre til rette for at barn og unge tilegner seg kompetanse og kunnskaper som kan styrke utøvelsen av et aktivt og selvstendig medborgerskap. Prosjektet sikter mot å belyse følgende problemstillinger:

"Hvordan kan museer best utdanne / stimulere barn og unge til aktivt, reflektert og ansvarlig demokratisk medborgerskap? Hvordan kan museer vekke barn og unges engasjement for menneskerettigheter, demokrati og samfunnsspørsmål? Hva kan Eidsvoll 1814 gjøre for å bli en aktiv og relevant samfunnsaktør innen området demokratilæring?"

Prosjektet skal styrke museets arbeid med utdanning til demokratisk medborgerskap. Det skal drives kompetanseheving innen dette feltet, med særlig vekt på demokratilæring for barn og unge. Faglig kunnskap, strategier, metoder og tiltak skal utvikles, i samarbeid med relevante fagmiljøer og ved aktivt å involvere publikum i alderen 13 - 23. Prosjektmålene for perioden 2015 - 2017 er følgende:

I perioden september 2015 - desember 2017 har hovedaktivitetene i prosjektet vært følgende:

- Prosjektet har utviklet og testet ulike fremgangsmåter for **publikumsmedvirkning og "co-creation"**. De brukte metodene søker å **involvere barn og unge** i tiltak som kan styrke deres kunnskap om aktuelle samfunnsendringer og om demokratiets utfordringer i dag.
- **Prosjektet har utviklet nye samarbeidsformer** med skoleverket, andre museer, relevante fagmiljøer og organisasjoner, internasjonalt, nasjonalt og lokalt.

- Prosjektet har **utviklet arrangementer, aktiviteter og formidlingsopplegg**. Formidling ved museet skal engasjere og invitere til deltagelse gjennom samarbeid, dialog, diskusjon og debatt.
- Prosjektet har bidrat til fornyelse av grunnlovsstedet og vært en av hovedsatsningene for å gjøre Eidsvoll 1814 til **et ledende museum for demokrati læring for barn og unge**.
- **Kunnskap, erfaringer og kompetanse er delt** med samarbeidspartnere, med skoleverket, andre museer, myndigheter og den brede offentlighet. Prosjektet har **etablert et faglig nettverk** for museer og beslektede institusjoner som arbeider med temaer knyttet til demokrati og menneskerettigheter. Det er utarbeidet planer for videre kunnskapsdeling innenfor nettverket.

Fremdriften i prosjektet anses som god i forhold til opprinnelig prosjektplan, med ferdige leveranser knyttet til ovennevnte prosjektmål. Mindre endringer i prosjektet er tidligere rapportert til Kulturrådet, og innebærer i første rekke nedskalering av enkelttiltak til fordel for en klar prioritering og spissing inn mot **Ta over 2017**. Dette arrangementet utgjorde et høydepunkt for demokrati læringsprosjektet: I forbindelse med Stortingsvalget 2017 tok 80 førstegangselgere over Eidsvollsbygningen og hele museumsdriften ved Eidsvoll 1814. *Ta over* var i seg selv blant de mest omfattende formidlingstiltakene ved norske museer i 2017 og samtidig den største satsningen på unges medvirkning og co-creation, å skape sammen med publikum.

AKTIVITETER I PROSJEKTET

1. Kompetansebygging

Kompetansebygging vært en viktig del i alle stadier av prosjektet. Dette omfatter:

- Faglig utvikling internt
- Deltagelse på kurs og seminarer
- Deling av kunnskap med samarbeidspartnere
- Utvikling gjennom samarbeid med et ungt publikum

Den interne kompetansebyggingen knyttet til demokrati læring og utdanning til demokratisk medborgerskap bygger videre på kompetansehevingsprosjektet som ble initiert med støtte fra Kulturrådet i 2014 (jamfør deres ref. 13/16405-4). I perioden september 2015 til desember 2017 har prosjektdeltagerne satt seg inn i relevant forskning og ny faglitteratur, i tillegg til å

avholde regelmessige internmøter for museumsfaglig diskusjon. Fra november 2015 ble det ansatt en prosjektmedarbeider med fagbakgrunn fra idéhistorie, kulturhistorie og museologi, og med prosjekterfaring fra andre museer.

Særlig viktige kompetansehevingstiltak har vært de åpne fagseminarene i regi av Eidsvoll 1814, som *Human Rights, Pluralism and the Museum* (14. mars 2016) og *Vinterseminaret* for det nasjonale museumsnettverket for demokrati og menneskerettigheter (13. februar 2017). I tillegg kommer to seminarer arrangert i samarbeid med lærernettsverk i videregående skole (29. mars og 25. november 2016). Arrangementene tematiserte museers potensial som læringsarena og utdanning for aktivt medborgerskap.

Kompetansehevingen internt er styrket ved deltagelse fra prosjektgruppen på flere kurs og konferanser med stor faglig relevans for prosjektets målsetninger. Blant disse Kulturrådets fagdager *Det aktive museet* (15. oktober 2015), *Museer som integreringsarena* (12. mai 2016), *Kulturarv i DKS mot nye høyder* (3. oktober 2016) og *Minner for livet* (4. oktober 2016). I tillegg kommer samlingen i samfunnsrolleprogrammet på Vestagdermuseet (22. – 23. september 2016) og konferansene *Det relevante museum* i Trondheim (17. – 21. oktober 2016) og *The Museum of Now* på School of Museum Studies, Leicester (20.- 22. april 2016).

I 2017 har prosjektgruppen vært representert på blant annet *Det nasjonale museumsrådet* i Fredrikstad (29. - 31. mars 2017), *Museumspedagogisk påskeseminar* i Oslo (3. april 2017), Kulturrådets fagdag *Kjenn ditt publikum* i Alta (21. - 22. september 2017), årskonferansen for the Federation of International Human Rights Museums (FIHRM) i Rosario, Argentina (28.- 30. november 2017) og seminaret *Det aktive museet* på Teknisk museum (6. desember 2017).

Den viktigste kompetansehevingen kom imidlertid gjennom møter og samarbeid med barn og unge. I den sammenheng er det særlig verdt å nevne det gode samarbeidet med Eidsvoll videregående skole som muliggjorde kontinuerlig kontakt med rundt 90 elever gjennom tre skoleår. Vi har brukt anledningen til å reflektere over egen praksis – hvordan gjør vi ting og hvorfor. Vi har lært å kjenne en viktig publikumsgruppe for museet, og står bedre rustet til å motta skoler i fremtiden. Vi har studert ulike formidlingsmetoder og testet disse inngående med ungdom som har vært med å evaluere metodene i etterkant. Særlig ble medvirkning som metode testet ut.

Det å skape arrangementer sammen med elever (co-creation) har vært en meget lærerik del av prosjektet - ikke minst for oss på museet. Gjennom det tette samarbeidet med Eidsvoll videregående har vi dessuten blitt langt bedre kjent med skoleverket, læreplaner og lærernes arbeidshverdag, og vi har innsett hvor viktig det er for museene å synliggjøre hva vi faktisk kan bidra med for å styrke elevenes læring.

2. Samarbeid og nettverk

Gjennom prosjektets kompetansebygging, tiltak og arrangementer har Eidsvoll 1814 utvidet sin kontaktflate med aktører lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Blant samarbeidspartnerne er:

- Skoleverk og myndigheter
- Museer i Norge og i utlandet
- Utdanningsaktører og forskningsmiljøer

Hovedsamarbeidspartner er Eidsvoll videregående skole, som i september 2015 inngikk en treårig samarbeidsavtale med museet om en satsning på demokratilæring. Andre partnere er Ungt entreprenørskap Akershus, Min stemme, Avis i skolen, lærernetverkene i Akershus, kommunene på Øvre Romerike og ikke minst rådgiverne i Platander samspill og utvikling som har bidratt til å styrke prosjektgruppens praktisk-pedagogiske kompetanse. Prosjektet har dessuten høstet nyttige innsikter gjennom kontakt med museums- og skoleforskere ved henholdsvis UiO og Menighetsfakultetet.

Et av prosjektets mål var å etablere et faglig nettverk for museer og beslektede institusjoner som arbeider med temaer knyttet til demokrati og menneskerettigheter. Den 14. mars 2016 arrangerte Eidsvoll 1814 og Kulturrådet seminar og stiftelsesmøte i Rikssalen for Nasjonalt museumsnettverk for demokrati og menneskerettigheter. Seminaret samlet 50 deltagere fra 29 ulike institusjoner.

18 museer og sentre har så langt sluttet seg til nettverket: Eidsvoll 1814 / Norsk folkemuseum, HL-senteret, Falstadsenteret, Nobels fredssenter, Stiklestad nasjonale kultursenter, Oslo museum, Jødisk museum Oslo, Menneskerettighetsakademiet, Narviksenteret, European Wergeland Centre, Portåsen / Buskerudmuseene, Avistegnernes hus / Akershusmuseene, 22. juli-senteret, Norsk Teknisk Museum, Varanger museum, Vest-Agdermuseet, Museum Vest ved Nordsjøfartsmuseet og Must museum Stavanger. I tillegg har andre meldt at de vurderer å slutte seg til nettverket senere.

Som for de andre nasjonale museumsnettverkene, har demokratinetttet sitt utgangspunkt i en avtale mellom Kulturrådet og et nettverksansvarlig museum, i dette tilfelle Eidsvoll 1814. Deltagerne i nettverket arbeider med temaer knyttet til demokrati og menneskerettigheter på ulike måter, gjennom dokumentasjon, forskning, utstillinger og andre formidlingsformer. I tillegg er demokrati og menneskerettigheter ikke bare noe deltagerinstitusjonene jobber *med*, det er også noe de jobber *for*. Temaene kan ha ulike plass og tyngde i museumsenheten, bare de er viktige i en eller flere sammenhenger.

Et særpreg ved demokratinettverket er at det ikke bare har deltagere fra museumsfeltet, men ønsker velkommen deltagere fra forsknings- og utdanningsinstitusjoner og politikkområdet. Målet er å skape et forum med ulike innganger til de samme temaene, til felles inspirasjon. I første omgang ligger hovedvekten på erfaringsdeling og kompetanseutvikling, men prosesser er i gang for å etablere konkrete samarbeidsprosjekter i 2018 og 2019. Fra 2017 er nettverket medlem av *Federation of International Human Rights Museums* (FIHRM). Mer informasjon finnes på www.demokratinetttverket.no

3. Fagdager i museet

I prosjektperioden har samarbeidet med Eidsvoll videregående skole stått sentralt. Skolen har gitt museet meget gode muligheter til å utvikle og teste formidlings- og læringsopplegg, og til å skape arrangementer sammen med viktige publikumsgrupper. I perioden september 2015 til september 2017 omfattet samarbeidet om demokratilæring følgende:

- Hospitering i skolen
- 4 fagdager for Vg1 studiespesialiserende (piloter)
- 2 fagdager for Vg2 studiespesialiserende (piloter)
- 2 fagdager for Vg2 bygg- og anleggsteknikk (piloter)
- 2 førstegangsvelgerseremonier (piloter)
- Utprøving og evaluering av nye skoleomvisninger
- Felleskurs og workshops med skolens lærere
- Gjennomføring av arrangementet *Ta over 2017*

Samarbeidsformen skole/museum viste seg å være produktiv og ledet til utvikling av tiltak med stor overføringsverdi til andre museer. Konseptet *Fagdager i museet* er allerede blitt vist stor interesse fra skoleverket og lærere. Konseptet søker å ivareta museets egenart og unike potensial som læringsarena, ved å trekke veksler på bruken av kulturarv, bygninger og samlinger, parallelt med bruk av praktiske øvelser med vekt på elevdeltagelse.

Fagdager i museet er utformet som heldagsopplegg bygget direkte inn mot skolens lærings- og kompetansemål i flere fag og for ulike trinn. Oppleggene er også utviklet med tanke på den pågående fagfornyelsen som ble varslet med Ludvigsen-utvalgets NOU-melding *Fremtidens skole* (2015). Her vektlegges blant annet elevenes behov for kompetanse i det å kommunisere, samhandle og skape. Utvalget anbefaler at fremtidens skole må bidra til å utvikle elevenes demokratiske forståelse og styrke deres muligheter til å delta som aktive samfunnsborgere.

Fagdagskonseptet er ment å demonstrere hvordan museene kan bidra til å svare på skolens behov, i dag og i tiden fremover. Museene kan fungere som særegne læringsarenaer, og står fritt til å kombinere kunnskap og opplevelser som inviterer til helhetlige læringsopplevelser og aktiverer både intellekt, følelser og sanser. Eidsvoll 1814 vektlegger at læringen skal foregå på flere nivåer samtidig, og til grunn for hele demokratilæringsprosjektet ligger metodikken OM-FOR-GJENNOM: Fagspesifikk formidling (læring om) suppleres med praktisk øving av ferdigheter av betydning for aktivt medborgerskap (læring for). Samtidig bruker museet sine ressurser og plattformer for å engasjere unge til ulike former for samfunnsdeltagelse (læring gjennom).

Fagdagene utviklet i samarbeid med studiespesialiserende linje på Eidsvoll videregående er særlig rettet mot fordypning i samfunnsfag, norsk og historie. Det er lagt til rette for styrking av elevenes evne til å kommunisere, kritisk tenkning, etisk refleksjon og håndtering av uenighet og konflikt gjennom ulike praktiske øvelser - som dialogtrening, argumentasjon og lagdebatt med medelever.

Samarbeidet med Eidsvoll videregående muliggjorde også etableringen av fagdagsstilbud for yrkeselever innen bygg- og anleggsgfag. Dette fagdagsopplegget tar i bruk Eidsvollsbygningen som en unik læringsarena for bygg- og håndverksfag. Bygningen stod ferdig restaurert til Grunnlovsjubileet i 2014, og tjener både utvendig og innvendig som inspirasjon mange som er opptatt av håndverk og som utdanner seg til håndverksyrker. Restaureringsarbeidet ble i 2015 tildelt Europa Nostra Award og Eidsvoll 1814 tilbyr nå fagdager for byggfagselever som vi håper kan inspirere elever og styrke faget.

I løpet av fagdagen vil yrkeselevne blant annet få kjennskap til Eidsvollsbygningens historie og restaureringsprosjektet i 2014, byggeskikk og stilhistorie i et laftet tømmerhus fra slutten av 1700-tallet, håndverksteknikker og kulturarvsforvaltning, i tillegg til fortellingen om 1814 og utviklingen av det norske demokratiet. På fagdagene for yrkesfag får elevene også en unik anledning til hyggelig samvær og sosiale aktiviteter i fellesskap, med bla. demokratiquiz og pizzabaking i Eidsvollsbygningens rekonstruerte steinovn.

Fagdagene for bygg- og anleggsgfag ble innført som et fast tilbud til skolene i 2016, og har vist seg å være et populært tiltak. I likhet med fagdagsstilbudet til elever ved studiespesialiserende linje har dette vist seg å være et tiltak styrker museets relevans for skoleverket og dets evne til å møte skolens behov. Vi mener dessuten at fagdagene har demonstrert at kulturhistoriske museer ikke bare er viktige supplement til skolene, men også unike, særegne læringsarenaer. Erfaringene fra fagdagsamarbeidet har initiert en omfattende fornyelse av Eidsvoll 1814 sitt øvrige tilbud til skolene, blant annet med nye manus til skoleomvisningene for alle trinn.

4. Co-creation og medvirkning

Et viktig metodisk fokus i demokratilæringsprosjektet ligger på unges praktiske medvirkning i museet. Det er her lagt vekt på at unge med stor grad av selvstendighet kan øve seg i bruk av ulike politiske arbeidsformer, samtidig som museet stiller sine ressurser og flater til rådighet for å vise resultater av arbeidet. Samtidig har det vært et poeng for prosjektet å skape tiltak og arrangementer sammen med publikum, gjennom ideell *co-creation* (jamfør Simon 2010, Sandell 2003, mfl).

Nylige medvirkningsprosjekter på Eidsvoll 1814 innen demokratilæring omfatter blant annet:

- Ta over 2017
- Democraticamp 2016 og 2017
- Førstegangsvelgelsesremonier 2016 og 2017
- Utstillinger i 2016 og 2017

Ta over 2017 var for Eidsvoll 1814 et logisk høydepunkt i en langvarig satsning for å styrke unges aktive deltagelse i museet. Arrangementet markerte samtidig finalen for et prosjekt som særlig handlet om å gi styrke og rom til unges ytringer, og å vise deres betydning som demokratiske medborgere.

I begynnelsen av september 2017 stod 80 elever fra Eidsvoll videregående klare til å overta Eidsvollsbygningen med Rikssalen og Wergelands hus med Demokratisenteret for unge. I tillegg skulle de overta hele museumsdriften ved grunnlovsstedet, med ansvarsområder som administrasjon og ledelse, omvisninger, kommunikasjon, markedsføring, resepsjon, butikk- og kafédrift. Kunnskapsminister Torbjørn Røe-Isaksen foretok den offisielle åpningen av Ta over 2. september 2017.

Som museumsledere fikk elevene i en tilmålt periode på fire dager myndighet og mulighet til å skape egne arrangementer og happenings for publikum. Anledningen grep de til fulle, og på programmet stod blant annet politiske debatter, elevdrevne fagdager for førstegangsvelgere, spesiellagde omvisninger, skuespill med historiske rollefigurer og spøkelsesvandring med tema fra 1814. I tillegg la elever ut på kampanjetur med oppfordring til andre jevnaldrende og førstegangsvelgere om å bruke stemmeretten ved Stortingsvalget 11. september.

Ta over 2017 var resultatet av langvarig planlegging og en serie workshops med med elevene fra Eidsvoll vgs. De første workshopene handlet blant annet om å definere forventninger, idemyldring og utvikling av elevenes egne prosjekter. Her ble det dessuten utlyst en rekke

praksisstillinger knyttet til Ta over-arrangementet, som elevene kunne søke. Deretter fulgte workshops med programmering av ulike arenaer som elevene skulle drifte under Ta over-dagene. Taover-elevene møter også ansatte på Eidsvoll 1814 til samtale og til en innføring i driftsoppgaver ved museet. Ansatte ved museet blir knyttet til hver arena og skal fungere som veileder i den delen av planleggings- og øvingsfasen som legges til Eidsvoll 1814.

For oss var det et viktig poeng at det er elevenes egne ideer og selvstendige initiativer som virkeligjøres, noe som krevde særegne fremgangsmåter for å skape et mest mulig åpent og kreativt handlingsrom. Eksempelvis ble det bestemt at slutfasen ikke skulle omfatte noen form for evaluering av enkeltelevers innsats fra skolens side.

Elevenes Ta over-arrangementet må regnes som en suksess etter flere solemerker, både når det kommer til innholdet de skapte, deres praktiske gjennomføring, besøkstallene (med en økning på 70% i perioden) og oppmerksomheten det genererte lokalt og regionalt. Når det gjelder en mer dyptgripende evaluering av Ta over-konseptet er dette noe som vil strekke utover tidsrammen for dette prosjektet. I tillegg til museet og skolens pågående evaluering av læringsutbytte og måloppnåelse er Ta over også gjenstand for masteroppgaver ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved UiO.

En annen satsning på elevmedvirkning ved Eidsvoll 1814 er **Democraticamp**, et samarbeid med Ungt Entreprenørskap Akershus og ungdomskolene på Øvre Romerike. I 2016 og 2017 har dette arrangementet involvert til sammen to tusen elever i praktisk problemløsning for å bedre integreringen eller å møte miljøutfordringer i sine nærområder. Museet fungerer som oppdragsgiver og foredragsholder for unge som vil utøve sosialt entreprenørskap. Finalene ble holdt i Rikssalen med juryert premiering av de mest kreative elevprosjektene.

Når det gjelder involvering av unge i museumstiltak vil vi igjen fremheve vårt samarbeid med lærere og elever i Vg2 bygg- og anleggsgag på Eidsvoll videregående skole. Yrkesklassene har ikke bare bidratt med kompetanse i utformingen av fagdagsopplegg som omfatter historisk byggeskikk og byggteknikk. Elevene har også gjennomført **førstegangsvelgesseremonier** der de la mye av rammene, inkludert en elevguidet tur gjennom Eidsvollsbygningen fra loft til kjeller. Arrangementet fikk meget positive tilbakemeldinger i lokalsamfunnet og ble behørig dekket av presse. Erfaringene ble tatt med videre til en førstegangsvelgesseremoni med Ta over-elevene i juni 2017.

Demokratilæringsprosjektet satt seg som mål at barn og unge skulle involveres i utvikling og produksjon av innhold til museet. Det er i så måte gjennomført en serie **mini-utstillinger** der unges ytringer er løftet frem.

Aksjonsplakater i Demokratisenteret. I vinterferiene tar Eidsvoll 1814 for seg både lokale og globale klimautfordringer med utgangspunkt i §112 i Grunnloven, "miljøparagrafen". I 2016 kalte vi arrangementet *Dyrenes riksforsamling* og i den forbindelse ble det gjennomført et aksjonsverksted der over 200 barn og unge laget plakater til en temporær mini-utstilling i Demokratisenteret, Wergelands hus.

Manifester mot fattigdom. I samarbeid med Eidsvoll videregående skole og FN-sambandet arrangerte Eidsvoll 1814 to fagdager der fattigdomsbekjempelse var tema. Elevene formulerte egne politiske manifeste som i sin tur ble estetisk bearbejdet og utstilt i museet og på skolen.

SI;D-utstillingen. Ung 2016. I samarbeid med Aftenposten Si;D viste Eidsvoll 1814 25 bilder og illustrasjoner om det å være ung i 2016, alle laget av unge i alderen 13 – 21 år. Utstillingen stod i Demokratisenteret sommeren og høsten 2016.

Videoproduksjoner. Som del av forberedelsene til prosjektets finale, Ta over 2017, tok 90 elever ved Eidsvoll videregående skole del i produksjonen av en serie kortfilmer som tok sitt tematiske utgangspunkt i museets julemotto: Gi av deg selv. Elevenes filmtolkninger ble vist i museet og på museets nettsider i desember 2016. Elevenes arbeid ble veiledet av eksterne på oppdrag fra Eidsvoll 1814.

Ytringsutstillingen 2017. Gjennom flere tiltak ble det samlet inn et korpus av ytringer, tekster skrevet av unge besøkende i Demokratisenteret, i tillegg til Ta over-elevene fra Eidsvoll vgs. Ytringene dannet utgangspunkt for en utstilling på museet Eidsvoll 1814, både ute på plassen foran Eidsvollsbygningen og inne i et tilstøtende utstillingslokale, Mago B. Ytringsutstillingen fungerte som scenografi for Ta over 2017, og bidro til å forsterke et viktig poeng i prosjektet: at unges ytringer skal sette tydelig preg på museet i forkant av Stortingsvalget. Utstillingen ble utformet i samarbeid med designbyrået Bolt & Klock, realisert med støtte fra stiftelsen Fritt ord.

5. Kunnskapsdeling

Prosjektet har bestrebet seg på å dele oppnådd kunnskap, erfaringer og kompetanse med samarbeidspartnere, med skoleverket, andre museer, myndigheter og den brede offentlighet.

Det er etablert et faglig nettverk for museer og beslektede institusjoner som arbeider med temaer knyttet til demokrati og menneskerettigheter. Åpne **nettverksseminarer** har vært arrangert i løpet av prosjektperioden, det første i tilknytning til stiftelsesmøtet på Eidsvoll 14. mars 2016. Programmet for dagen var todelt. Første del tok for seg museenes evne til å

skape debatt og engasjement for aktuelle og ofte kontroversielle samfunnsspørsmål. Andre del tok for seg utstillinger som berører særlig vanskelige og kontroversielle tema. Keynote speaker var David Fleming, leder av FIHRM og direktør for National Museums Liverpool.

13. februar 2017 samlet 67 deltagere fra hele 32 institusjoner seg på Demokratinetverkets vinterseminar på Eidsvoll 1814. Seminaret var tematisk todelt, med økter om henholdsvis bruk av kulturarvssteder i bearbeiding av konflikter og demokratilæring i museer. Keynote speakers var Rob van der Laarse, leder for the Amsterdam School for Heritage, Memory and Material Culture og utdanningsforsker Jannicke Heldal Stray fra lærerutdanningene ved UiO og Menighetsfakultetet. I likhet med det foregående nettverksseminaret var det satt av tid til diskusjon og presentasjon av relevante satsninger ved flere av deltagerinstitusjonene.

Et større tiltak for å dele kunnskap om museet som læringsarena var nettverkssamlingen for lærere i bygg- og anleggsteknikk i Akershus, der Eidsvoll 1814 stod for det faglige innholdet (29. mars 2016). En ny samling fulgte (25. november 2016), da 110 samfunnsfagsfagslærere deltok på et seminar som blant annet tematiserte demokratilæring i museet, unges bruk av sosiale medier og behovet for økt beredskap i møtet med autoritære krefter. Seminaret ble til i regi av Avis i skolen, Lærernetverket for samfunnsfag på Romerike og Eidsvoll 1814.

I forbindelse med åpningen av Ta over inviterte Eidsvoll 1814 til **Riksdebatt 2017**, en bredt anlagt diskusjon om utfordringer vårt politiske system og demokratiet står overfor i dag. Blant innlederne var en yngre skare kommentatorer; Hallvard Notaker, Simen Ekern, Inger Merete Hobbestad, Hans Petter Sjøli og Jens Kihl. Tilsvare ble gitt av Storingsrepresentant Anniken Huitfeldt og Kunnskapsminister Torbjørn Røe-Isaksen.

I løpet av prosjektperioden har ansatte ved Eidsvoll 1814 holdt flere foredrag om erfaringer fra demokratilæringsprosjektet. I tillegg til presentasjoner på seminarene nevnt over gjelder det blant annet kurset *Det relevante museum* i Trondheim, *Det nasjonale museumsrådet* i Fredrikstad, *Museumspedagogisk påskeseminar* i Oslo, Kulturrådets fagdag *Kjenn ditt publikum* i Alta, Kulturrådets avsluttende programsamling i Oslo og seminaret *Det aktive museet* på Teknisk museum. Det er samtidig publisert flere tekster på museets nettsider og sosiale medier, det er skrevet innlegg i fagpublikasjoner og enkelttiltak under prosjektet er bredt omtalt i medier som Museumsnytt, Romerikes Blad og Eidsvoll-Ullensaker Blad og Aftenposten.

PROSJEKTGRUPPEN 2015 - 2017

Anne Løvås (prosjektleder og seksjonsleder formidling)

André Larsen Avelin (prosjektmedarbeider og koordinator for Ta over)

Eline Lorentzen (museumspedagog)

Torleif Hamre (historiker og seksjonsleder forskning, samling og utstilling)

Rannveig Finsen (museumsformidler)

Fredrik Risbø (museumsformidler)

Astrid Galstad (seksjonsleder samfunnskontakt)

Som følge av det nære samarbeidet med Eidsvoll videregående skole opererte man ved en del anledninger med en utvidet prosjektgruppe som også omfattet faglærerne Jens Ola Lundstad og Hanne Tærud Strømberg, samt inspektør Nina Hellerud. I et stort prosjekt som dette har det vært flere utenfor prosjektgruppen som har bidratt, ikke minst under *Ta over* som trakk inn de fleste ansatte på museet i veilederroller. Grete Bro Thuestad bidro mye i utviklingen av teori og metodikk for prosjektet. Prosjekteier er Eidsvoll 1814 ved direktør Bård Frydenlund (som tok over som leder av museet etter Erik Jondell i 2016). Vil vil her benytte anledningen til å takke alle andre som har bidratt til å realisere prosjektet, i og utenfor museet. Tusen takk for innsatsen!

AVSLUTNING

Underveis i prosjektet *Demokratilæring for barn og unge* stod det stadig klarere for oss at et museum som Eidsvoll 1814 har en spesielt viktig samfunnsrolle å fylle. Ikke bare er samtiden preget av politiske jordskjelv og populistiske bevegelser med antidemokratiske ideer. Tilliten til det politiske systemet som sådan synes å være svekket i hele den vestlige verden, og særlig blant de unge, slik en Harvard-undersøkelse i *Journal of Democracy* bekreftet i 2017.

Å snu samfunnsutviklingen er ikke en jobb for museer alene, det er i samspill med andre at vi kan oppnå endringer. For prosjektet var det umiddelbare målet å undersøke hvorvidt museet Eidsvoll 1814 kunne bli en læringsarena som vekker unges engasjement og gir dem redskaper til å delta med styrke i det politiske samfunn, med tro på at det er mulig å gjøre forskjell.

Med prosjektet fikk vi mulighet til å prøve oss frem til museets styrker som arena for læring. Ved veis ende står vi styrket i overbevisningen at museer rommer unike muligheter: De kan vise lange linjer og synliggjøre hvordan politisk handling har formet utfallet i ulike historiske

prosesser. De kan gjøre dette ved å kombinere faglig formidling i historiske bygg, med bruk av gjenstander og skuespill med historiske karakterer. De kan invitere barn og unge inn i helhetlige læringsopplevelser som aktiverer intellekt, følelser og sanser. Samtidig besitter museene praktisk kunnskap, ressurser og flater som gjør det mulig å involvere unge som aktive medskapere - på måter som kan oppleves av et større publikum.

Prosjektet har vist at barn og unge lar seg engasjere i diskusjoner om hvordan vi skal leve sammen i gode samfunn. Med *Ta over 2017* har prosjektet dessuten vist at museene med fordel kan gi sitt unge publikum større tillit, og at vi kan forvente at jo mer tillit som vises jo større ansvar vil de unge ta. Nettopp dette er de mest oppløftende lærdommene vi tar med videre i arbeidet med å fornye Eidsvoll 1814.

For prosjektgruppen,
André Larsen Avelin
Eidsvoll, 3. januar 2018

VEDLEGG

Dokumentasjonsbilder av utvalgte aktiviteter i prosjektet.

Regnskap med spesifikasjoner for rapporteringsperioden.